

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky

Střet zájmů bývá ve veřejném prostoru hojně diskutovaným tématem zejména ve vztahu k politikům a osobám zastávajícím veřejné funkce. Opakovaně se řeší, zda se daná osoba ve střetu zájmů nachází či nenachází, a jaké důsledky (včetně politické odpovědnosti) z toho vyvodit. Zároveň jde však o téma v oblasti soukromoprávních vztahů, a to především jako součást problematiky zastoupení, zejména zastoupení podnikatele.[1] V podnikatelské praxi bývá střet zájmů mnohdy vnímán jako okrajový či spíše teoretický koncept, což však vede k jeho podcenění či neodhalení a k porušení pravidel, jež právní úprava pro dané situace stanoví.

Porušení pravidel střetu zájmů přitom může mít poměrně tvrdé dopady v podobě zpochybnění závaznosti smluv či nejasností v tom, kdo je vlastně ze smlouvy zavázán. Často následují soudní spory mezi zastoupeným, zástupcem a smluvním partnerem. Problematika střetu zájmů nabývá zcela nových rozměrů ve světě obchodních korporací, na něž dopadá zvláštní právní úprava, jež stanoví přísnější pravidla i zvláštní důsledky jejich porušení pro členy volených orgánů dané obchodní korporace.

Důvodem porušení pravidel o střetu zájmů však často nebývá snaha tato pravidla obejít, ale spíše neznalost jejich samotné existence či jejich chybný výklad. Rozdělení právní úpravy mezi občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích, aniž by bylo ve všech ohledech zřejmé, v jakém rozsahu má být ta která úprava aplikována, použití zákonných pravidel znesnadňuje. K nejasnostem rovněž přispívají nejasné formulace a mezery v právní úpravě, jež je zde nutno doplnit a překlenout výkladem. Právě s tím má tento článek pomoci čtenáři, který si chce v otázkách střetu zájmů udělat jasno.

Obecná východiska střetu zájmů v soukromém právu

V českém soukromém právu je výchozím předpisem upravujícím střet zájmů zástupce a zastoupeného občanský zákoník.[2] Ten v § 437 v prvním odstavci stanoví základní pravidlo střetu zájmů: *zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět.*

Ustanovení vychází z jednoduché myšlenky: ten, kdo jedná za jiného, nesmí upřednostnit vlastní zájem nebo zájem třetí osoby před zájmem zastoupeného, v opačném případě (s výjimkou vyjmenovaného případu smluvního zastoupení[3]) nesmí zastupovat. Jinými slovy, zástupce má jednat tak, aby jeho rozhodnutí byla činěna primárně v zájmu zastoupeného.

V praxi bývají problematické zejména situace, kdy zástupce jedná:

- ve prospěch sebe sama,
- ve prospěch osoby sobě blízké, nebo
- ve prospěch subjektu, s nímž má ekonomickou či jinou úzkou vazbu.

Oproti některým zvlášť upraveným případům zastoupení, v nichž k aktivaci zákazu zastoupení či jiných povinností stačí pouhá potencialita střetu zájmů,[\[4\]](#) dle uvedeného obecného pravidla rozpor musí být skutečný, a potencialita tedy nestačí k tomu, aby došlo k porušení povinností zástupce.[\[5\]](#)

Na toto obecné pravidlo, jež představuje základ úpravy střetu zájmů, navazuje speciální úprava pro obchodní korporace v zákoně o obchodních korporacích,[\[6\]](#) kde je problematika střetu zájmů uchopena podrobněji a s přísnějšími důsledky.

Zvláštní úprava střetu zájmů v zákoně o obchodních korporacích

Zvláštní úprava v zákoně o obchodních korporacích vychází z nutnosti přísněji regulovat činnost osob, které relativně nezávisle nakládají s majetkem obchodní korporace (členové statutárních orgánů), případně nad tímto nakládáním vykonávají dohled (členové kontrolních orgánů). V rámci uvedených činností jsou tyto osoby nadány vysokou mírou nezávislosti. To však zároveň snižuje v rámci dané korporace přehled ostatních osob, které mají přímý zájem na řádném fungování dané obchodní korporace. Typicky jde zejména o společníky/členy obchodní korporace a také další členy orgánů.

Zákon o obchodních korporacích proto pojmenovává případy, v nichž je střet zájmů členů volených orgánů vysoce pravděpodobný. Tehdy mají tito členové volených orgánů povinnost o této skutečnosti informovat jiné, zákonem vypočtené osoby a orgány korporace. Upraveny jsou dvě typové situace: zaprvé situace, kdy se člen voleného orgánu dozví, že při výkonu jeho funkce může dojít ke střetu zájmů, a zadruhé situace, kdy dochází k uzavření smlouvy mezi danou korporací a členem voleného orgánu nebo osobou jemu blízkou, jím ovlivněnou nebo ovládanou.

Pod první z uvedených situací si lze představit kupříkladu situaci, kdy se společnost dozví o zajímavé zakázce, avšak jednatel se zdráhá potenciálního zákazníka oslovit, neboť ví, že se o zakázku uchází společnost, v níž je jednatel a jediným společníkem jeho sestra. Do typově stejné situace se také může dostat člen dozorčí rady akciové společnosti pověřený kontrolou činnosti člena představenstva, jímž je jeho blízký přítel. Zákon v § 54 odstavci 1 stanoví, že člen voleného orgánu je v takových případech povinen oznámit bez zbytečného odkladu tuto skutečnost orgánu, jehož je členem, nejvyššímu orgánu (valné hromadě, jedinému společníku/akcionáři, členské schůzi družstva apod.) a kontrolnímu orgánu, pokud je zřízen.

Zadruhé, člen voleného orgánu se nemůže spolehnout na argument, že o hrozícím střetu zájmů nevěděl, pokud zároveň nevyvinul patřičnou snahu se o něm dozvědět, nebo se snad dokonce snažil o něm nedozvědět. Z jeho povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře (jejíž součástí je povinnost jednat s potřebnými znalostmi) totiž vyplývá povinnost člena voleného orgánu opatřovat si příslušné informace. Příkladem snahy tyto informace získat může být nahlédnutí do obchodního rejstříku za účelem zjištění, zda osoba jemu blízká není společníkem společnosti, s níž jeho společnost soutěží o zakázku.

Nejvyšší orgán či kontrolní orgán mohou následně vyhodnotit, že hrozba střetu zájmů je příliš vysoká, a pozastavit členu voleného orgánu výkon jeho funkce.[\[7\]](#)

Druhá z uvedených situací je v porovnání s tou první přímočařejší v tom smyslu, že není formulována obecně. Na druhé straně je však zapotřebí věnovat pozornost okruhu stran smluv, na jejichž uzavření informační povinnost dopadá. Vedle smlouvy se členem voleného orgánu samotným se ustanovení vztahuje též na smlouvy uzavírané s osobami jemu blízkými, jím ovlivněnými či ovládanými.

K těm patří zejména blízcí příbuzní či partneři.[8] Dále se k nim řadí osoby v poměru obdobném příbuzenství (např. pěstoun či druh/družka), ovšem pouze pokud by újmu jedné z nich pocítovala druhá osoba (zde člen voleného orgánu) za újmu vlastní. U sešvagřených osob (osob příbuzných s manželem/manželkou člena voleného orgánu) a osob v trvalém soužití se má za to, že jsou rovněž osobami blízkými.[9] Pro účely informační povinnosti je vhodné zohlednit i právnické osoby, v nichž daný člen voleného orgánu působí ve statutárním orgánu, neboť i na ně se mohou pravidla o osobách blízkých v těchto situacích vztahovat.

Osobou ovlivněnou je pak taková obchodní korporace (ne jiná právnická či fyzická osoba), jejíž chování člen voleného orgánu ovlivňuje rozhodujícím významným způsobem.[10] Zda je vliv rozhodující a významný, či ne, se posuzuje případ od případu, přičemž se může jednat i o ovlivnění jednorázové, nahodilé, bez ohledu na to, zda k němu dochází na základě právního vztahu či jiné skutečnosti. Osobou ovládanou pak je obchodní korporace, v níž člen voleného orgánu může svůj rozhodující vliv uplatňovat opakovaně.[11]

Uzavírá-li obchodní korporace smlouvu s osobou náležející do takto vymezeného okruhu, je dle § 55 odst. 1 zákona o obchodních korporacích zapotřebí tuto skutečnost předem oznámit stejným osobám jako v případě podle § 54. Dle § 56 zákona o obchodních korporacích se však § 55 nevztahuje na smlouvy uzavírané v rámci běžného obchodního styku. Zákon nestanoví, co se rozumí běžným obchodním stykem, proto je vždy zapotřebí vyjít z okolností konkrétního případu se zřetelem na to, že účelem tohoto ustanovení je nezatěžovat informačním procesem v zásadě každodenní činnost dané korporace. Primární přiblížení poskytne zpravidla porovnání povahy dané smlouvy s předmětem podnikání korporace.[12] Nelze si představit, že by člen představenstva společnosti provozující řetězec supermarketů měl povinnost informovat dozorčí radu a valnou hromadu v případě, že jeho manželka vyrazila na sobotní nákup ovoce a zeleniny právě do jednoho ze supermarketů patřících k tomuto řetězci. Pakliže by však od něj kupovala starší nákladní vozy nebo se nechávala zaměstnat na pozici manažerky například pro styk s veřejností, byla by z hlediska běžnosti situace zjevně odlišná.

Adresáti zvláštní úpravy střetu zájmů

V praxi se často mylně předpokládá, že pravidla střetu zájmů dopadají především na „velké hráče“ – členy představenstev velkých akciových společností či vrcholové manažery rozsáhlých korporací. Taková představa je však zavádějící.

Jak výslovně vyplývá z § 54 a 55 zákona o obchodních korporacích, dopadají pravidla střetu zájmů na členy volených orgánů obchodní korporace. Podle § 46 odst. 1 zákona o obchodních korporacích se členem voleného orgánu rozumí osoba, která je do funkce volena, jmenována nebo jinak povolána.

Patří sem členové statutárního orgánu, tedy jednatel, člen představenstva/správní rady akciové společnosti a člen představenstva družstva či předseda takzvaného malého družstva. Zde je zapotřebí varovat společníky osobních společností, tedy společníky veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti. Ačkoliv nejsou voleni, přesto jsou do funkce statutárního orgánu povoláni zákonem a zakladatelským právním jednáním.[13] Dále jsou členy voleného orgánu členové takzvaných kontrolních orgánů, tedy dozorčí rady společnosti s ručením omezeným (je-li zřízena), členové dozorčí rady akciové společnosti a kontrolní komise družstva. Výbor pro audit nebývá mezi kontrolní orgány zařazován, ač jeho působností je kontrola svého druhu.[14] Jeho členové však jsou rovněž členy voleného orgánu. Tím však výčet není vyčerpán, neboť členem voleného orgánu se rozumí též člen orgánu nepojmenovaného, tedy takového, který sice není zákonem výslovně upraven, ale je zřízen zakladatelským právním jednáním. Naopak sem zpravidla nespádají členové nejvyššího orgánu (typicky společníci či akcionáři), s výjimkou osobních

společností, kde mohou současně vykonávat funkci statutárního orgánu.

Je třeba uzavřít, že uvedená pravidla o střetu zájmů se vztahují na každého člena voleného orgánu obchodní korporace (ve smyslu § 46 odst. 1 zákona o obchodních korporacích), bez ohledu na její velikost či složitost. Typicky tedy dopadají i na jednatele malých společností s ručením omezeným. Výjimku podle převládající doktríny představuje situace, kdy jediný jednatel společnosti s ručením omezeným je zároveň jejím jediným společníkem. Ačkoliv to zákon nestanoví výslovně, v odborné literatuře se dovozuje, že v takovém případě informační povinnost jednatele nevzniká.^[15] Totéž by platilo, pokud by jedna osoba byla jediným členem správní rady a jediným akcionářem akciové společnosti. Je však zapotřebí upozornit v této souvislosti na požadavek na úřední ověření podpisu na smlouvách uzavíraných mezi společností a jediným společníkem (plynoucí z § 13 zákona o obchodních korporacích).

Plnění informačních povinností

Pro člena voleného orgánu je zásadní vědět, že mu ze zvláštních pravidel o střetu zájmů plynou informační povinnosti, stejně jako pochopit, proč tomu tak je. Jen tak se může vyhnout pochybením i v méně intuitivních situacích. To samo o sobě však nestačí. Stejně důležité je vědět, jaký je obsah těchto povinností, kdy je splnit, vůči komu a jak.

Obsah informačních povinností:

V případě informační povinnosti o hrozícím střetu zájmů dle § 54 zákona o obchodních korporacích není obsah informační povinnosti zákonem nijak naznačen. Patrně postačí, pakliže člen voleného orgánu sdělí, v jakých skutečnostech možný střet zájmů spatřuje, a jakých oblastí výkonu jeho funkce se tento střet zájmů týká. Příslušné orgány následně posoudí, zda na informaci zareagují pozastavením funkce či nikoliv, případně zda si před svým rozhodnutím vyžádají další informace. Je však zřejmé, že člen voleného orgánu nesmí uvádět informace nepravdivé či podstatné skutečnosti zamlčovat. Tato povinnost plyne z jeho zákonné povinnosti loajality člena voleného orgánu.

V případě informační povinnosti o uzavření smlouvy s osobou náležející do okruhu vymezených osob (k tomu srov. výše) dle § 55 zákona o obchodních korporacích zákon v odstavci 1 tohoto ustanovení uvádí, že člen voleného orgánu musí příslušné orgány uvědomit o skutečnosti, že on nebo jiná osoba z vymezeného okruhu hodlá smlouvu uzavřít. Má zároveň uvést, za jakých podmínek má být smlouva uzavřena. Z dosavadní judikatury českých soudů vyplývá, že za bezpečný přístup lze považovat předložení finálního návrhu smlouvy příslušným orgánům, z něhož jsou patrné všechny její podmínky. Informační povinnost však byla shledána splněnou také v situaci, kdy předložena byla pouze část návrhu smlouvy či informace o zamýšlené transakci, pakliže je z nich zřejmé, v čem spočívá možný zásah do zájmů dané obchodní korporace.^[16] Podobně jako u hrozícího střetu zájmů, i zde je na příslušném orgánu, zda zareaguje, v tomto případě zákazem uzavření dané smlouvy, nebo si vyžádá další informace, či zda shledá uzavření smlouvy přípustným.

Časové aspekty informační povinnosti:

V případě informační povinnosti o hrozícím střetu zájmů dle § 54 zákona o obchodních korporacích zákon stanoví, že příslušné orgány mají být informovány bez zbytečného odkladu. Dle judikatury je zapotřebí vykládat tento termín případ od případu, obecně je tato lhůta však chápána jako „v řádu dnů, výjimečně týdnů“. Okamžikem, od něhož tato lhůta běží, je zásadně okamžik, kdy daná osoba zjistí, že ke střetu zájmů může dojít. V této souvislosti je zapotřebí upozornit, že na rozdíl od výše uvedeného obecného režimu § 437 občanského zákoníku vztahuje informační povinnost již na potencialitu střetu zájmů, když pravidlo § 54 odst. 1 formuluje: „*dozví-li se člen voleného orgánu*

obchodní korporace, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem obchodní korporace ...“ Střet zájmů zde nemusí být přímo dán, postačí jeho hrozba. Bezpečnější tedy je s informováním neotálet, a to ani například za účelem sběru dalších informací. Pokud příslušný orgán nebude považovat informace za dostatečné pro pozastavení výkonu funkce, neučiní tak a počká, až budou klíčové informace dostupné. Rozhodne-li se naopak pro obezřetný přístup, rovnou může nechat výkon funkce pozastavit.

V režimu § 55 zákona o obchodních korporacích je situace odlišná. Případ se týká konkrétní smlouvy a zákon zároveň stanoví, že zároveň musí být příslušným orgánům sděleno, za jakých podmínek má být smlouva uzavřena. Informační povinnost vzniká, jakmile se uzavření smlouvy jeví jako pravděpodobné (ne tedy vždy, když člena voleného orgánu napadne nějakou smlouvu uzavřít). O podmínkách smlouvy je pak zapotřebí podat informaci, jakmile jsou známy. Z toho sice neplyne, že musí být dojednáán celý obsah smlouvy, podmínky musí nicméně být známy alespoň rámcově. Na otázku, kdy nejpозději musí být informační povinnost splněna, je zapotřebí odpovědět, že má-li mít příslušný orgán možnost její uzavření zakázat, musí o jejím chystaném uzavření vědět před uzavřením smlouvy, a to tak, aby měl zároveň objektivně čas zareagovat.

Okruh adresátů a způsob informování:

Okruh adresátů informační povinnosti formulují obě ustanovení, § 54 a 55 zákona o obchodních korporacích, shodně:

Člen voleného orgánu *informuje orgán, jehož je členem*. Zde je dovozováno, že povinnost se vztahuje i na případy, kdy společnost má více stejných jednočlenných orgánů, například jednatelů, kteří nicméně netvoří kolektivní orgán.

... a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. V případě, že kontrolní orgán zřízen není, nebo se střet zájmů týká právě jediného člena kontrolního orgánu, je zapotřebí informovat nejvyšší orgán. Povinnost je zároveň možno splnit zkrátka informováním nejvyššího orgánu.

Při informování příslušného orgánu je zapotřebí vyjít ze standardních pravidel jeho svolávání a jednání plynoucích z právní úpravy i zakladatelského právního jednání, případně vnitřních předpisů, např. jednatelských řádů. Je-li daným orgánem valná hromada, je zapotřebí dodržet pravidla jejího svolávání, včetně zaslání pozvánky na valnou hromadu, jejíž součástí musí být informace důležité pro hlasování o daném bodu, tedy o střetu zájmů.

Celý proces mezi informováním až po rozhodnutí tedy může být poměrně zdlouhavý. Přesto lze členům volených orgánů doporučit, aby se zdrželi jednání v záležitostech, jichž se střet zájmů týká, dokud nebude záležitost projednána s rozhodnutím nebo dokud příslušný orgán nevyjádří vůli se jí nezabývat. Prosté informování s tím, že dokud se daný orgán nevyjádří, bude se člen voleného orgánu tvářit, že ve střetu zájmů není jen proto, že jeho projednání zabere určitý čas, by nemohlo být v souladu se smyslem a účelem pravidel o střetu zájmů.

V úvahu však připadá méně formální postup, kdy informační povinnost bude splněna ve vztahu ke všem osobám, jež vyjádří souhlas s výkonem funkce nebo uzavřením smlouvy, nebo vůli se záležitostí nezabývat na fóru příslušného orgánu. Tento postup by však měl být dle judikatury spíše výjimkou. Navíc je zapotřebí mít na paměti, že schválení/vyjádření vůle dále se záležitostí nezabývat musí být dostatečně určité a pro člena voleného orgánu - z důvodu jeho ochrany - zpětně průkazné. Z těchto důvodů se jeví jako bezpečnější dodržet příslušná procesní pravidla plynoucí ze zákona a zakladatelského právního jednání, pakliže je to možné.

Následky porušení povinností

Porušení zvláštních povinností o střetu zájmů členem voleného orgánu obchodní korporace může nastat buď ve vztahu k samotné informační povinnosti, nebo následně tím, že člen voleného orgánu nerespektuje omezení stanovená mu příslušným orgánem v návaznosti na jeho střet zájmů, ať již jej oznámil či neoznámil. Jeho následky je přitom možno vnímat ve dvou rovinách: zaprvé, v rovině odpovědnosti za porušení povinností a zadruhé, v rovině závaznosti a účinků samotného právního jednání, jež člen voleného orgánu učinil ve střetu zájmů.

Odpovědnost člena voleného orgánu za porušení pravidel o střetu zájmů:

Bez ohledu na to, zda dané právní jednání vůči třetím osobám obstojí či nikoliv, je jednání ve střetu zájmů za nedodržení informační povinnosti či následného porušení stanovených omezení porušením povinnosti loajality stanovenou § 159 občanského zákoníku, jež je součástí povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. To jej potenciálně vystavuje hned několika nežádoucím následkům:

1. Povinnost vydat prospěch, jenž ze svého jednání získal, případně nahradit jej v penězích, není-li vydání prospěchu možné;
2. Povinnost nahradit obchodní korporaci způsobenou újmu - pakliže tato nebyla již nahrazena vydáním prospěchu. V případě, že člen voleného orgánu újmu nenahradí, nastupuje sekundární sankce v podobě zákonného ručení za dluhy dané obchodní korporace v rozsahu, v jakém újmu nenahradil, ačkoliv k tomu byl povinen;
3. Odepření plnění (odměn) ze smlouvy o výkonu funkce, pakliže dané porušení přispělo k nepříznivému hospodářskému výsledku dané korporace.
4. Odvolání z funkce - nejde sice o přímý právní následek, je však pochopitelné, ztratí-li členové dané korporace důvěru ve člena voleného orgánu, jenž jednal ve střetu zájmů.

Uvedený výčet není kompletní. V úvahu připadají i následky další, v závislosti na konkrétních okolnostech. Například přispěje-li člen voleného orgánu upřednostněním svého zájmu či zájmu třetí osoby k úpadku obchodní korporace, mohou mu být uloženy další majetkové povinnosti dle § 66 zákona o obchodních korporacích. V takovém případě, nebo pokud bude porušení povinnosti opakované či závažné, může být člen voleného orgánu rovněž vyloučen soudem z funkce až na 3 roky, a to ve vztahu ke všem jeho funkcím člena voleného orgánu všech obchodních korporací.

Závaznost a účinky právního jednání ve střetu zájmů:

Na tomto místě je vhodné doplnit východiska ohledně dopadu střetu zájmů na zastoupení, uvedená na začátku tohoto článku, že totiž střet zájmů brání zástupci jednat za zastoupeného. Pakliže člen voleného orgánu své povinnosti splní, tj. informuje příslušné orgány a zároveň mu není uzavření smlouvy zakázáno, případně výkon funkce pozastaven, není hrozba střetu zájmů případně skutečnost, že uzavírá za obchodní korporaci smlouvu s některou z vypočtených osob, na překážku jeho jednání za danou korporaci. Naopak, zakáže-li příslušný orgán uzavření dané smlouvy, není daný člen voleného orgánu oprávněn obchodní korporaci zastoupit. Zástupčí oprávnění však v takovém případě nesvědčí ani žádnému jinému v úvahu připadajícímu zástupci té které obchodní korporace. Stejně následky pak má situace, kdy člen voleného orgánu ani úmysl uzavření smlouvy s obchodní korporací jím či některou z předmětného okruhu osob neoznámil. Vyvození jiných následků v tomto případě než v případě, kdy bylo uzavření smlouvy zakázáno, by bylo v rozporu se smyslem a účelem § 55 zákona o obchodních korporacích, jímž je ochrana zájmů obchodní korporace, jež mohou být dotčeny uzavíranou smlouvou.[\[17\]](#)

Jaký má tedy porušení zákazu uzavřít smlouvu důsledek vůči třetím osobám? Ve světle současné judikatury je navzdory dřívějším výkladovým nejasnostem možno uzavřít, že důsledkem uzavření smlouvy se třetí osobou navzdory porušení pravidel o střetu zájmů je, že daná obchodní korporace je takovou smlouvou vázána pouze v případě, že třetí osoba byla v dobré víře v oprávnění zástupce smlouvu uzavřít.^[18] Pakliže třetí osoba v dobré víře nebyla, není obchodní korporace jednáním zástupce vázána, jestliže jej dodatečně neschválí. Schválit je však je možno teprve poté, co bude nejvyšší orgán o dané smlouvě informován nebo, pakliže její uzavření zakázal, svůj zákaz odvolá. Dovoláním se střetu zájmů ve smyslu § 437 odst. 2 občanského zákoníku se v tomto případě rozumí to, že obchodní korporace jednání svého zástupce neschválí bez zbytečného odkladu.^[19]

Pro takzvané pasivní jednání, tedy situaci, kdy je vůči danému členu voleného orgánu jednáno jako vůči zástupci obchodní korporace, střet zájmů za nesplnění pravidla dle § 55 zákona o obchodních korporacích znamená, že obchodní korporaci nelze následky jednání třetí strany vůči ní přičíst. Například spojuje-li zákon určitý následek s doručením dokumentu, a převezme-li dokument člen statutárního orgánu, jenž při tom jedná ve střetu zájmů, doručení zákonem předvídaný následek nevyvolá.

Závěrem

Problematika střetu zájmů v soukromém právu, a zejména v právu obchodních korporací, patří k často podceňovaným oblastem ze strany komerční praxe. Jde přitom o oblast, která je spojena s řadou interpretačních i praktických nástrah a zásadních důsledků. Úprava střetu zájmů včetně zvláštních pravidel pro obchodní korporace dopadá na široký okruh situací a osob. Kombinace obecné úpravy zastoupení v občanském zákoníku a zvláštních pravidel obsažených v zákoně o obchodních korporacích vytváří systém, který je nutně fragmentovaný a v řadě situací závislý na výkladu, judikatuře i konkrétních okolnostech případu.

Právě proto je na místě věnovat jí zvýšenou pozornost nejen při řešení konkrétních případů, ale již ve fázi nastavení vnitřních korporátních pravidel, typicky prostřednictvím zakladatelských právních jednání, vnitřních předpisů či compliance mechanismů.

Cílem tohoto textu bylo přispět k základní orientaci v této problematice, a to zejména vymezením základních pravidel, jejich smyslu, procesních povinností a následků jejich porušení. Přestože nelze postihnout veškeré aplikační nuance, lze doufat, že se podařilo alespoň zpřehlednit hlavní linie právní úpravy a upozornit na některé typické situace, v nichž střet zájmů v praxi vzniká.

V případě pochybností o konkrétním postupu či o nastavení interních procesů je více než vhodné obrátit se na odborníky, kteří mohou pomoci jak s posouzením jednotlivých situací, tak i s preventivním nastavením pravidel, která mohou rizika střetu zájmů výrazně omezit. Právě prevence totiž v této oblasti často představuje nejefektivnější nástroj ochrany jak samotné obchodní korporace, tak i osob, které v jejích orgánech působí, a jejích smluvních partnerů.

Mgr. Lukáš Jirásek
Advokátní koncipient

[1] Pro podnikatele je problematika zastoupení jednou ze zásadních oblastí podnikání: Podnikatel není (až na zcela drobné podnikatele) fyzicky schopen provozovat své podnikání pouze vlastními silami bez zapojení dalších osob, jež mu pomohou vstupovat do vztahů se zákazníky na různých místech ve stejnou dobu. Mnohdy pak podnikatel potřebuje k části podnikání odbornost, jíž sám nedisponuje. I v těchto situacích přichází na řadu zapojení dalších osob, jež v daných případech jednají jako podnikatelův zástupce.

[2] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[3] Důvod výjimky z tohoto pravidla pro smluvní zastoupení je zřejmý: pokud zastoupení vzniká na základě smlouvy a zastoupený je se střetem zájmů srozuměn, má možnost ve smlouvě se zástupcem sjednat příslušná pravidla pro tento případ. Nesjednal-li je, patrně mu střet zájmů nevádí. Z toho však vyplývá, že zastoupený si musí být rozporu v zájmech vědom již v době sjednávání smlouvy se zástupcem nebo alespoň s takovým předstihem, aby mohl zástupčí oprávnění odvolat.

[4] Např. zastoupení dítěte rodiči dle § 892 odst. 3 občanského zákoníku

[5] Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.10.2018, sp. zn. 20 Cdo 3298/2018.

[6] Zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.

[7] Poznámka o tom, že dané osobě byl pozastaven výkon funkce, se zapisuje do obchodního rejstříku.

[8] Dle § 1 zákona č. [115/2006](#) Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

[9] Srov. § 22 odstavec 1 občanského zákoníku.

[10] Srov. § 71 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

[11] Srov. § 74 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

[12] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9.12.2009, sp. zn. 23 Cdo 3867/2007.

[13] Postačuje, aby zakladatelské právní jednání nestanovilo, že daný společník statutárním orgánem není. Na tomto závěru sice nepanuje doktrinální shoda, jde však o převažující výklad, jímž je doporučeníhodné se již z opatrnosti řídit.

[14] Dle zákona č. [93/2009](#) Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

[15] ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 54 [Informace o střetu zájmů]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Zákon o obchodních korporacích. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 185, marg. č. 3.

[16] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.12.2022, sp. zn. 27 Cdo 2699/2021.

[17] Srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 5.10.2022, sp. zn. 31 Cdo 1640/2022.

[18] Dobrá víra samotného člena voleného orgánu jako současné protistrany bude samozřejmě vyloučena.

[19] Srov. opět rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 5.10.2022, sp. zn. 31 Cdo 1640/2022.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)